

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ศาลแพ่งส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ รวม ๒ คำร้อง คำร้องที่ ๑ ศาลแพ่งส่งคำร้องของผู้คัดค้านทั้งแปด (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กับพวก ผู้ร้อง) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และคำร้องที่ ๒ ศาลแพ่งส่งคำร้องของผู้คัดค้านทั้งห้า (นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ที่ ๑ ผู้ร้องกับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔

คำร้องที่ ๑ ผู้ร้อง (ผู้คัดค้านทั้งแปด) ยื่นคำร้องว่า

๑. พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้อง ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมและพนักงาน เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของผู้ร้องแล้วมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานที่เชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึด และอายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตาม มาตรา ๕๕ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือที่อ้างว่าเป็น เจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด มูลฐาน อันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดติดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามมาตรา ๕๑ วรรคสอง จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน

LIART

๒. ผู้ร้องยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การที่พนักงานอัยการอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเอง มีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรถัด และหนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร และเมื่อคำสั่งให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินเป็นโทษทางอาญาแล้ว ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำผิดที่เกิดก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒) ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๑) นี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ดังนั้น จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากคดีดังกล่าวยังไม่มีฟ้องคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๑) กระทำความผิดมูลฐานดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ทรัพย์สินของผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๒ ถึงที่ ๗) ตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ จึงก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้นการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาซึ่งมาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น นอกจากนี้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญา ตามนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าศาลพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่ ๒ ผู้ร้อง (ผู้คัดค้านทั้งห้า) ยื่นคำร้องว่า

๑. พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้สั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้อง (ผู้คัดค้านที่ ๑) แล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้อง รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่า ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) เป็นการชั่วคราว ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้วเห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราว เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

๒. พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องต้องการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๓ คดีดังกล่าวพนักงานอัยการ

จังหวัดชลบุรีได้ฟ้องผู้ร้อง ในคดีอาญาร่วมกันมีयाเสพติดให้โทษประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาให้ยกฟ้อง แต่ก็มีได้วินิจฉัยว่าผู้ร้องมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานหลักฐานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง แม้คดีถึงที่สุดก็ฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมผู้ร้อง พร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก

อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามคำร้องนี้

๓. ผู้ร้องยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่งว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้นผู้ร้องเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นโทษทางกฎหมายอาญาประเภทหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่าโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ ๕. ริบทรัพย์สิน การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญานั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

การที่อ้างว่า การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๕ เป็นมาตรการทางกฎหมายแห่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากกรณีที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลส่งมอบทรัพย์สินให้กับตน ต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลนั้นต้องมีนิติสัมพันธ์ทางนี้ต่อกัน ซึ่งตามกฎหมายมูลแห่งนั้นมีเพียง ๕ กรณี เท่านั้น คือ สัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากม็ควรถ

หนี้ตามกฎหมายที่บัญญัติให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ภาษีอากร เป็นต้น ดังนั้น การที่ขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลโดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางหนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น จึงไม่สามารถใช้กับการกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับกับกล่าวคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับใช้วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ซึ่งการกระทำผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้รื้อนี้ เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับทั้งสิ้น (เจ้าพนักงานจับกุม และกล่าวหาผู้รื้อว่าร่วมกันมียาเสพติดให้โทษ ประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

นอกจากนี้ ผู้รื้อ (ผู้คัดค้านที่ ๑) เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๘ เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยมีข้อกำหนดว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมีบทกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษา ยกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้รื้อถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำบทกฎหมายมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้รื้อตกเป็นของแผ่นดิน ถือได้ว่าเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๘) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ และให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไปเกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่กระทำการยึดหรืออายัดเงินสด เงินในบัญชีธนาคาร และรถยนต์ของผู้รื้อทั้งๆ ที่ไม่มีความผิด และมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิด แต่ถูกสันนิษฐานโดยบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จนได้รับความเดือดร้อน ถือได้ว่าเป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็นและเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาตีความผิดทางอาญาได้ กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และต้องเป็นความผิดมูลฐานตามคำนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งศาลต้องใช้วิธีพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยมีหลักในการรับฟังพยานหลักฐานแตกต่างจากคดีแพ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ได้บัญญัติเพียงแต่การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ (หมวด ๖) เท่านั้น ที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่การบัญญัติกฎหมายตามหมวดนี้ (หมวด ๖) ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ศาลต้องพิจารณาทบทบัญญัติมาตราอื่นที่ไม่อยู่ในหมวดนี้ เช่น การที่มาตรา ๔๕ บัญญัติให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาคำนิยามตามมาตรา ๓ ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” และคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งมาตรา ๓ ไม่อยู่ในหมวด ๖ ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำร้องทั้งสองคำร้อง ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมคำร้องทั้งสองเข้าด้วยกัน และพิจารณาวินิจฉัยไปพร้อมกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

LIERT

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ว่าด้วยรัฐธรรมนูญหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ คู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่ง ความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับ การวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของ ศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนด ไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้ว รายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมีใช้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๕ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลาและได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอถอนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และ

LIART

ถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้เห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฤษฎาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลได้สอบสวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

LIART

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่เหมาะสมได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๘ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๙ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

พิเคราะห์แล้วมีปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยในเบื้องต้น ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ให้ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น เป็นการรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ หรือไม่

LIART

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับย้อนหลังหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นที่หนึ่ง การสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น มิได้มีอยู่ เฉพาะประมวลกฎหมายอาญา เท่านั้น แต่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ในเรื่องมรดก มาตรา ๑๖๕๕ บัญญัติว่า “ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินรายได้เป็นอันไรผลด้วยประการใดๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือให้แก่แผ่นดินแล้วแต่กรณี” แสดงให้เห็นว่ารัฐสภาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติสามารถออกกฎหมายใดๆ ว่ากรณีใดบ้างที่ทรัพย์สินควรจะตกเป็นของแผ่นดินได้

การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ นั้นเป็นโทษทางอาญา ดังนั้นการที่จะริบทรัพย์สินตามมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น เช่น เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิด ดังนั้น ถ้าไม่ใช้การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เช่น การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งไม่ใช่ริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ดังนั้น การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงไม่ใช่คดีอาญา แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากะทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ใช้เฉพาะคดีอาญาเท่านั้น ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ส่วนประเด็นที่สอง ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งมาตรา ๒๖๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้น ไม่มีหน้าที่พิจารณาว่าสมควรใช้กฎหมายใดบังคับแก่คดีใดหรือควรจะใช้กฎหมายใดตั้งแต่เมื่อใดและกฎหมายใดมีผลใช้บังคับย้อนหลังได้หรือไม่ ส่วนศาลยุติธรรมหรือศาลอื่นที่พิจารณาคดีมีหน้าที่นำกฎหมายนั้นไปใช้บังคับและมีหน้าที่วินิจฉัยว่าจะใช้อย่างไร และจะใช้บังคับย้อนหลังได้หรือไม่

ดังนั้นการที่ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับกับผู้ร้องได้นั้นเป็นเรื่องของศาลยุติธรรมซึ่งพิจารณาคดีของผู้ร้องจะเป็นผู้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ใช้บังคับกับคดีของผู้ร้องได้หรือไม่ แก่ไหน อย่างไร และมีผลบังคับย้อนหลังได้หรือไม่ ไม่ใช่หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้กำหนดการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ ๑ การลงโทษความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งจะลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ผู้สมคบโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕ กำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญา ซึ่งกฎหมายอาญามีหลักว่าการกระทำที่จะเป็นความผิดอาญาได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายที่บัญญัติในขณะกระทำว่าเป็นความผิด และห้ามลงโทษย้อนหลังคือไม่มีผลย้อนหลัง ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ซึ่งต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายด้วย ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ที่ว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาก่อทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะใช้กฎหมายนั้นบังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงแล้วก่อนวันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับไม่ได้ซึ่งหมายความว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ในส่วนของความผิดฐานฟอกเงินย่อมไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับได้

ลักษณะที่ ๒ การให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน คือ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ

ได้วินิจฉัยแล้วว่าการให้ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดินนั้น ไม่ใช่การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ มาตราการดำเนินการ

เกี่ยวกับทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ดังกล่าวจึงมิได้เป็นโทษทางอาญา ดังนั้น เมื่อการสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้ จึงไม่ตกอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ กล่าวคือ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

นอกจากนั้น รัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายได้ตระหนักว่าพระราชบัญญัตินี้มีสาระที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จึงได้บัญญัติไว้ในคำปรารภของพระราชบัญญัติ ว่า

“พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามที่กล่าวไว้ในคำปรารภล้วนแต่เป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ยอมให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรได้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น เพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น ดังนั้น พระราชบัญญัตินี้เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจในการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ และได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้ว ดังปรากฏในคำปรารภดังกล่าว

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แต่อย่างใด

ส่วนปัญหาที่ว่า พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

การที่ผู้ร้องอ้างว่า การริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ เป็นเรื่องการลงโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ประเภทหนึ่ง จึงต้องให้ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา และใช้วิธีพิจารณาความอาญา แต่ในหมวด ๖ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับใช้ในการพิจารณาพิพากษา ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เนื่องจากเป็นคดีอาญา แต่ให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ทำให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องเขตอำนาจศาลเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ บัญญัติว่าจะกระทำมิได้นั้น

ได้วินิจฉัยแล้วว่า การดำเนินการทรัพย์สินตามหมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ คือการให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้นเป็นการดำเนินการทางแพ่ง และมาตรา ๕๕ เป็นมาตราหนึ่งในหมวด ๖ ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ศาลแพ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับจึงถูกต้องแล้ว

การที่ศาลแพ่งเข้ามาทำหน้าที่พิสูจน์ความจริงของทรัพย์สินและพิพากษาว่า เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ต้องให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ โดยใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับใช้ในการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาย่อมชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แล้ว มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายสุวิทย์ ชีระพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

LIRT